

OSMANLI'NIN SOYUT HEYKELLERİ

Edirne'nin çok kültürlü tarihinin sembollerinden 500 gömüt taşını mercek altına alan Cem Altınel, gömüt taşı felsefesini anlayıp, anlatmaya çalışıyor.

Sayfa 8

IŞIK SAÇAN MİMARİ DEHA HERMOGENES

Hermogenes, Magnesia'daki Artemis Tapınağı'nda altın kaplı heykelin yılın belli dönemlerinde dolunayla aydınlanmasını sağlayarak büyüü bir atmosfer yaratmıştı.

Sayfa 14

HOMEROSTAN BUGÜNE TROYA

Troya görkemli dönemlerin ardından unutulup kayboldu. Gezgincilerin, araştırmacıların, Homeros'un izlerini takip ederek uykusundan uyandırdığı kent, destanı yeni verilerle destekliyor.

Sayfa 20

MİLLİYET ARKEOLOJİ KULÜBÜ'NDEN YAZILAR

Sayfa 28

ISSN 2792-095X

9 772792 095007

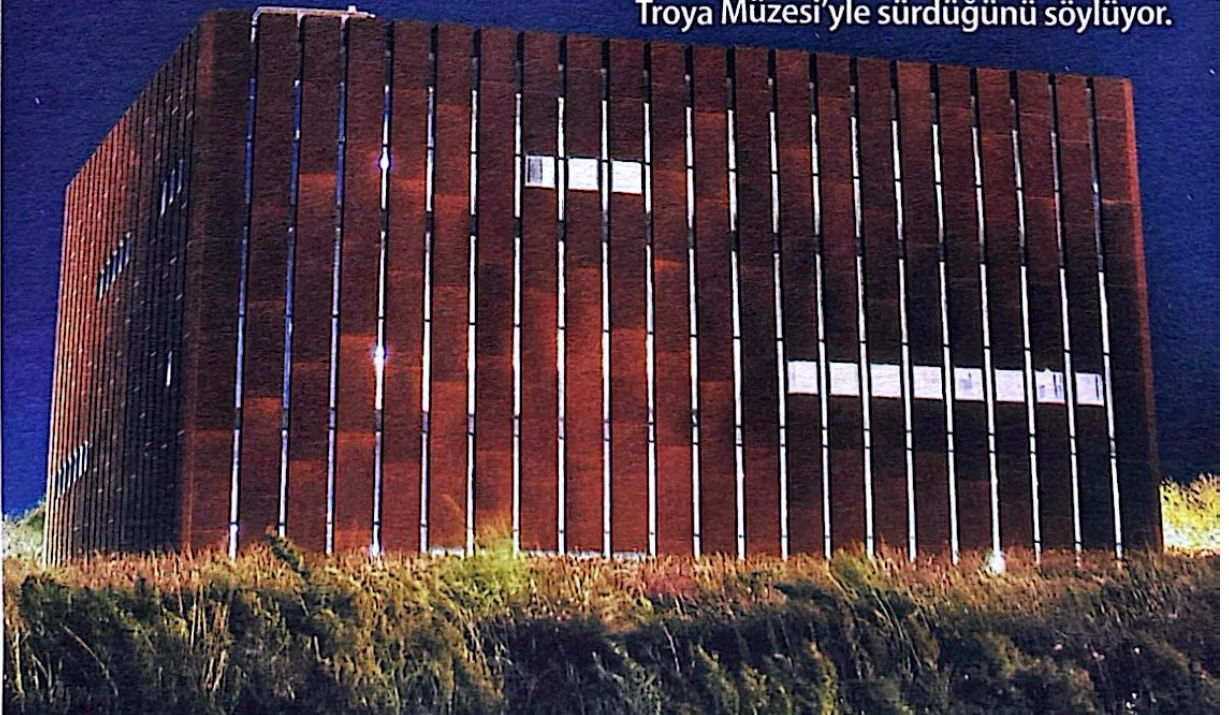
Milliyet ARKEOLOJİ

Sayı: 14 | Yıl: 2

TARİH / ÖREN YERİ / MÜZE / GEZİ

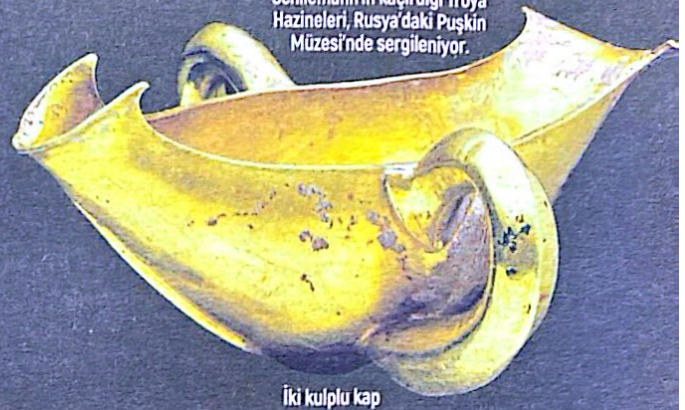
TROYA'NIN SON YILDIZI

Antik kentin yanı başındaki genç ama dünyaca ünlü Troya Müzesi, Troya'nın katmanlarından 10 ayrı kentin buluntularını saklıyor. Troya aşığı olan Müze Müdürü Rıdvan Gölcük, İlyada Destanı'yla başlayan efsanenin Troya Müzesi'yle sürdüğünü söylüyor.

Troya için hukukî mücadele

Schliemann'ın kaçırdığı Troya Hazinesi, Rusya'daki Puşkin Müzesi'nde sergileniyor.

İki kulplu kap

Schliemann'ın Troya'da bulduğu eserleri yurt dışına kaçırmamasının ardından Osmanlı Devleti'nin başlattığı hukuki ve diplomatik süreç, Osmanlı'da eski eserlerin yeniden evine dönebilmesi için yürütülen ilk mücadeleydi.

Dr. Av. Muhammed Hardalaç

Doğal ve kültürel mirası koruma anlayışı geçmişteki olayları, anıları hatırlamak ve hatırlatmak isteğiyle başlamıştır. Kültür ve tabiat varlıklarının korunması isteği "dünya mirası" kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bunun sonucunda zaman içerisinde ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler oluşturulmuştur. Ülkemizde doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik ilk çabalar Osmanlı Dönemi'ndedir. Osmanlı Devleti'nin varlığını sürdürdüğü yerlerde kültürel miras kalıntılarının fazla olması özellikle Avrupalı arkeologların, sanata ve tarihe düşkün kişilerin dikkatini çekmiştir. Devamında da eski eser kaçakçılığı yaygınlaşmaya başlamıştır.

Osmanlı'daki düzenlemeler

Osmanlı'da Tanzimat Dönemi'ndeki reform çabaları sırasında eski eserlerin korunması anlayışı da oluşmaya başlamıştır. Bunun sonucunda Âsâr-ı Atika Nizamnâmeleri (Eski Eserler Tüzükleri) hazırlanmıştır. Taşınır eserler üzerinde yapılan bu yasal düzenlemeler ile tarihi eser kaçakçılığının önüne geçilmesi hedeflense de pek başarılı olunamamıştır.

Ülkemizden kaçırılan eserler arasında dünyada en bilineni şüphesiz Troya Hazinesi'dir. Bunun nedeni ise sadece eserlerin kaçırılması olmayıp ülkemizde eski eserlerin yeniden evine dönebilmesi

için ilk hukuki ve diplomatik sürecin yürütülmüş olmasıdır.

Schliemann'ın kazıları

Bu hukuki mücadeleye sebep olan olayı özetleyecek olursak; M.Ö. 3000 yılına kadar uzanan tarihi geçmiş ile nerede olduğu tartışılan mitolojik Troya kentinin bulunup bulunamayacağı hep merak konusu olmuştur.

Almanya doğumlu Heinrich Schliemann da yaptığı araştırmalar neticesinde Troya'nın Çanakkale'de yer alan Hisarlık Tepe'de olduğu sonucuna ulaşmıştır. Schliemann, Osmanlı Devleti'nin izni ile Troya Kenti'ni bulmak amacıyla 1871'de ilk resmi kazılarına başlamıştır.

Schliemann, 1869 Âsâr-ı Atika Nizamnâmesi çerçevesinde "...eski eser çıkarsa yarısı Müze-i Hümayun için alınıp yarısı ise kendisine terk kılınmak..." maddesi kapsamında eserlerin yarısına sahip olabilse de Nizamnâme'nin 2. Maddesi'nde yer alan "Devletçe sakınca görülmeyp de kendilerine izin verilenler, araştıracakları ve çıkaracakları eserleri başka devletlere nakledemeyip dâhilde istediklerine, talep olunur ise hükümete satmaya izni olacaklardır" düzenlemesinden dolayı da bunları yurt dışına çıkarma hakkına sahip değildi.

1872 yılından itibaren Schliemann'ın kazı

Küpe

sonucunda ulaştığı Troya Hazinesi'ni hukuk dışı yollarla kaçırdığının öğrenilmesinden sonra Osmanlı yönetimi, Atina'ya götürülen eserlere ilişkin öncelikle soruşturma başlatmış ve devamında Schliemann'a karşı Atina'da dava açmıştır.

1874'te başlayan dava sürecini ilk aşamada kaybeden Osmanlı Devleti, üst derece mahkeme

olan Yunan Temyiz Mahkemesi'ne başvurmuştur. Yunan Temyiz Mahkemesi, ilk kararı Haziran 1874'te bozarak eserlerin iadesine hükmetmiştir. Ancak eserler bulunamamıştır. Bu sebeple Schliemann'a karşı değeri 1 milyon Frank olan tazminat davası açılmıştır. Ancak Yunanistan'daki mahkeme tazminat bedeli olarak sadece 10 bin Frank'a hükmetmiştir. Schliemann ve Osmanlı Devleti arasında bir sulh anlaşması yapılmıştır. Davanın, Schliemann'ın tazminat bedeli ve dava masrafı olarak Osmanlı Devleti'ne 50 bin frank ödeyerek sonuçlanması üzüntüyle karşılanmıştır. Âsâr-ı Atika Nizamnâmeleri, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde çıkarılan, günümüz Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu karşılığında kullanılan nizamnâmeleri ifade etmektedir. Schliemann olayından sonra düzenlemelere gidilmiş ve 1869, 1874, 1884 ve 1906 yıllarında dört ayrı Âsâr-ı Atika Nizamnâmesi çıkarılmıştır ■